

VILÉM FUNK:

Přehled zásad našeho berního práva trestního.¹⁾

Předpisy berní ukládají v zájmu správného zdanění četné povinnosti. Nesplnění jich není však ve všech případech trestným, nýbrž má v zápětí následky jiné (tak na př. vyměřování z moci úřední bez spolupůsobení poplatníka, pokuty, úroky z prodlení, nucené vymáhání a j. v.). Nesplnění některých povinností stíhají však zákony berní jakožto »přestupky berní« zvláštními tresty. Souhrn právních norem o přestupcích berních a jich trestech nazýváme berním právem trestním v objektivním smyslu. Přestupky berní jsou buď delikty berní, t. j. takové, jež mají za předmět zkrácení berní, neb alespoň nebezpečí zkrácení takového, neb finanční delikty formální, t. j. taková jednání a opominutí, jež sice neporušují přímo finančních zájmů veřejných těles, jež však by mohla býti na újmu uplatnění veřejnoprávních nároků berních, a jež, hledíc k jich nebezpečnosti, jsou prohlášena za berní přestupky.

Delikty berní jsou porušením morálky berní, t. j. mravní povinnosti, již má dávkou povinný k veřejné korporaci, již příjem

¹⁾ V literatuře srv. zvláště Meisel, Unrecht und Zwang im Finanzwesen Fin. Archiv V., Bauer, Über Steuervergehen, F. A. XIX., články v Österr. Staatswörterbuch II. vyd. Gefällsstrafrecht (Eglauer) a Gefällstrafsverfahren, (Meisel), v nichž i obsáhla literatura; Eglauer, Das österr. Steuerstrafrecht, Grundlagen u. Reformvorschläge, Innsbruck, 1886. Z novějších Juliusberger, Steuerstrafrecht und Steuerstrafsverfahren, Berlin 1923, Lelever, Steuer-Strafrecht, Berlin 1925 a německé spisy o právu berním, zvl. Hensel (Steuerrecht) a Blumenstein (Schweizerisches Steuerrecht). Trestní právo v zemích historických: Cink, O trestním právu důchodkovém, 1924 a též Trestní právo důchodkové 1933, kde uvedeny zvláště změny naším zákonodárstvím, Drachovský, Přehled fin. hosp. v českoslov. rep., 1922, Frána, Daně, dávky a poplatky, 1920, Konrad, Handbuch des österr. Finanzverwaltungsrechtes a literatura uvedená tam na str. 858. — Slovensko a P. Rus: zvláště Holík v Daň. a bilanč. revui 1924, č. 12 a Barinka, příručná knížka dochodk. trestného pokračovania, 1923, Szekely, Das Gefällsverfahren in beiden Hälften der öst.-ung. Monarchie.

z dávek umožňuje vykonávání důležitých a nezbytných funkcí v zájmu veškerenstva.

V teorii jak všeobecného práva berního tak i vědy finanční jest předmětem živých sporů, jakou povahu má delikt berní. Někteří jsou názoru, že jest deliktem stejného druhu jako delikty obohacovací podle všeobecného zákonodárství trestního, zvláště podvod, a nechybí ani mínění, že delikt berní jakožto přímé a silnější porušení veřejných zájmů má býti trestnější než podvod (Berner: Das Lehrbuch des deutschen Strafrechtes III. vyd.). Novější theorie stojí však většinou na stanovisku, že jest deliktem zvláštního druhu (*delictum sui generis*), pouhým porušením státního zákazu a příkazu; bezprávi nekoření ve všeobecných pojmech právních a morálních, širší veřejnost spatřuje v dani zkrácení svého nabytého majetku a nespátřuje ve zkrácení útok na majetek cizí. Míra zločinné vůle je proto různá u podvodu a u deliktů berních.²⁾

Z tohoto hlediska vyvozuje se také, že nenáleží ku povaze daňových deliktů dolus vůbec.³⁾

²⁾ Z kriminalistů Escher, Gryziecki, Temme a zvláště Merkel (Criminalistische Abhandlungen, II. Die Lehre vom strafbaren Betrüge), ze zástupců finanční vědy Hock, Stein, Vocke a zvláště Roscher (System der Finanzwiss. 2 vyd. str. 287 násl.). Z novějších Goldschmidt (Das Verwaltungsrecht 1902 a ve Festgabe für Koch 1903) a Meisel v cit. čl. ve Ö. Staatwörterbuch a Fin.-Archiv. V stejném smyslu pohybovala se i řeč posl. prof. Kaizla při projednávání trestních ustanovení zákona o přímých daních osobních XI. zas. sněm. posl. schůze 386. Na témže stanovisku stojí v podstatě i motivy k zákonu o přímých daních (76/1927). Vládní návrh (č. 706 posl. sněm. 1926) uvádí str. 294: »Základní rys daňového práva dán jest skutečností, že poplatníku ukládají se určité povinnosti; trestní právo daňové, třeba že zevně náleží k trestnímu právu vůbec, celou svou povahou směřuje ku vynucení nesplněné povinnosti; nesplnění jest rozhodujícím, nepřihlížejíc ke smýšlení.«

³⁾ Uvedený v pozn. 2. vládní návrh uvádí: Subjektivní moment viny vyžaduje u daňových deliktů zvláštní zmínky. Theorie obecného práva trestního shledávala inferioritu správního bezprávi v tom, že jest namnoze jen formálním deliktem, ježto nepřihlíží ku momentu viny; avšak to není správné, neboť, i když jde o pouhý »nepořádek«, u něhož není zlého úmyslu, jde přece vždy o lehké zavinění, kteréhož sice nezná obecné trestní právo,

Berní zákonodárství, zejména přísností trestů (vězení), a následky deliktů přibližuje, ano nadsazuje delikty ty podvodům dle obec. zákonů trestních. Tak zvláště v době poválečné.

Podle trestních předpisů stíhají se v některých zákonodárstvích i přestupky, jež beze vší pochyby nepatří do berního oboru. Tak podle našeho trest. zák. důchodkového přestupky zákazu, dovážeti a vyvážeti určité předměty, kteréžto přestupky spočívají ponejvíce v zájmech vojenských, policejních nebo zdravotních, v dobách poválečných zejména také měnových (u nás zák. 121/1932) a stojí k přestupkům o dávkách jen v tom vnějším vztahu, že se přenášejí jisté předměty, podobně jako předměty clu podléhající, přes hranici. — Zcela ojedinělé jest hledisko, jež došlo výrazu v našem zákoně o dani z uhlí, kde se stanoví, že nezapravení uhelné daně včas, pokud by daň nebyla kryta průměrnou jistotou, stíhá se jako těžký přestupek důchodkový (§ 21, odst. 3.)!

které však je známo finančnímu právu trestnímu. Podle toho by se srovnávaly se základní povahou finančních deliktů t. zv. formální delikty, u nichž náleží ke skutkové povaze pouhé faktum činu nebo opominutí, které však nejsou bez zavinění; proto tam, kde by toho vyžadovala potřeba zvláštní ochrany financí, kladl by se gradací lehkého zavinění až k úmyslu (dolus) důraz na tento subjektivní moment; dosud převládá však opačné nazírání, tak jakoby dolus náležel k základní povaze finančních deliktů, a jako by byly pravidlem dolosní delikty, jež, co do subjektivního momentu oslabeny, vedou k slabším deliktům, t. j. trestným nepořádkům. Daňové delikty rozeznávají někdy dolus, t. j. úmysl zkrátiti nebo zatajiti daň, dále vědomí, t. j. vědomost o tom, že se údaj nesrovnává z části nebo zúplna s pravdou aneb že opominutí odporuje zákonu, a konečně i culpa, t. j. nedbalost. Dolus jest živlem pouze kriminálního rázu a vyskytuje se za starší i novější doby všude tam, kde se nedoceňuje základní povaha finančního bezpráví, a kde dosud má převahu vliv kriminálního nazírání na povahu těchto deliktů. Rozdíl jest nejen theoretický, nýbrž i praktický; v obecném právu trestním má dolus místo, moha býti přímo nebo nepřímo prokázán z přerozmanitých indicií; u finančního bezpráví a zejména u deliktů v oboru přímých daní jest tak jen ve výjimečných případech, uváží-li se, že trestní právo daňové operuje většinou s interními a nepřístupnými zjevy soukromého života poplatníkovy (na př. sestavení příznání beze svědků, neveřejně), o nichž nebývá zpravidla žádných zevních indicií ani možnosti důkazu, na př. důkazu o nevěděni vůbec, nevzpomenutí, přehlédnutí, omylu a pod. A přece tu jde nesporně v ohromné většině případů o trestuhodné vědomí, že se údaj nesrovnává s pravdou, nebo že opominutí

Trestní právo berní není upraveno ani materiálně ani formálně ve všech státech stejným způsobem a vyznačuje se značnou rozmanitostí a kasuistikou. Obvykle liší se trestní právo hmotné (materiální) a formální. Ono jedná o podmínkách trestnosti, jednotlivých činech trestných a trestech. Toto upravuje celé řízení trestní.

Pokud se týče řízení, jest zejména sporno, jakým orgánům má být ponecháno rozhodování o přestupcích berních. Rozhodování výhradně úřady finančními se nedoporučuje pro nedostatek nezávislosti a pro možné působení vlivů fiskálních. Podle nabytých zkušeností nedoporučuje se však ani ponechávati stíhání řádným soudům. Nehledě k tomu, že by se agenda soudů přílišně rozšířila, namítá se zejména, že berní věci nejsou řádným soudům běžné a že by soudy pohlížely na daňové delikty spíše z hlediska soukromohospodářského než z hlediska obecnohospodářského. Spíše se doporučuje svěřiti rozhodování buď senátům sestaveným z finančních úředníků, řádných soudců a přísedících laiků, neb zvláštním finančním soudům, jejichž přísedícími by

odporuje uložené povinnosti, ať již z jakéhokoliv důvodu. Toto vědomí jest ovšem nezbytným předpokladem trestnosti, neboť kde jest skutečný omyl anebo patrný právní omyl, není deliktu; vhodným doplňkem jest konečně trestná nedbalost tam, kde není trestného vědomí. Nenáleží-li tudíž ku povaze finančních deliktů dolus vůbec a je-li nutno alespoň trestné vědomí stíhati, pak nelze — nemá-li býti daňová morálka vůbec podkopána — ukládati jurisdikci v trestních věcech daňových řádným soudům. — Jiné hledisko proniklo z části ve výboru rozpočtovém a vedlo k změnám vládního návrhu (1000 posl. sněm. 1926), jehož zpravodaj posl. Dr. Fritz uvádí (str. 443) tyto zásady: 1. Objektívnu a subjektívnu podstatu trestnú treba úplne od seba oddeliť; tak vznikne v podstate jeden delikt čiste objektívne vymedzený, ktorý sa ale zakladá už ohrožovaním dane. (Nie je možné činiť vznik deliktu závislým na čiste nahodilých okolnostiach, ako je väčšia alebo menšia bedlivosť vymeriavacích úradov pri vymeriavaní daní a pod.); 2. skutková podstata subjektívna presunie sa tam, kde vo skutočnosti patrí, to jest do onej častky, ktorá pojednáva o trestnosti alebo konkrétnejšie rečeno o výmere a jakosti trestov; tu hrá vynikajúci zástož miera subjektívneho zavinenia. 3. V rámci subjektívneho zavinenia nemožno je »úmyslu« postrádať. 4. Trestnosť tak zvaného pokusu odpadá. Tým sa vyhovuje podľa mienky rozpočtového výboru nielen požiadavkám, ktoré kladie teória, ale i požiadavkám, ktoré vyžadujú ohľady na príbuznú disciplínu všeobecného práva trestného.

byli úředníci s kvalifikací finančně-administrativní a soudcovskou, kteří by měli obdobnou neodvislost jako soudcové.

V Československu spočívá úprava berního práva trestního v zemích historických dosud z části na předpisech práva býv. Rakouska, na Slovensku a Podkarpatské Rusi na předpisech bývalého Uherska.

I. U daní přímých provedena jednotná úprava trestního práva berního pro celou republiku teprve zák. z 15. června 1927, č. 76, jímž došlo k nové úpravě daní přímých. Trestní ustanovení uvedená v VIII. hlavě zákona obsahují jednak normy hmotného práva trestního (§§ 185—209), jednak předpisy formálního práva trestního (§§ 210—230).

Liší se: a) finanční trestné činy, jež trestají finanční vyměřovací úřady (případně finanční nalézací senáty), a b) trestné činy související sice s daňovým řízením, avšak podle své zvláštní povahy podléhající pravomoci řádných soudů občanských [§ 210; nepravdivé výpovědi svědků, znalců, odhadců (§ 198), porušení povinnosti mlčenlivosti (§ 199), překážení místní prohlídce (§ 200)]. Činy tyto jsou přestupky výjimečně dle § 199 (zneužití v tiskopisu neb veřejném shromáždění) přečiny a trestají se vězením neb pokutami peněžitými.

Finanční delikty daňové dělí se na trestné činy 1. povahy dolosní, 2. kulposní a 3. formální delikty finanční, jež neporušují přímo finanční zájem státu, ale spočívají na jednáních a opomenutích, jež mohla by býti na závadu uplatňování státního nároku berního (tak § 195 a nevyhovění příkazům).

U deliktů formálních jsou tresty peněžitě pokuty. Pro dolosní i kulposní delikty vyžaduje se společná objektivní skutková povaha podle §u 185, totiž, aby pachatel ve věci daňové byl pozitivně činný, tedy něco nesprávně uvedl nebo potvrdil, anebo aby zachoval se negativně, tedy něco zatajil, anebo aby nepodal přiznání nebo oznámení zákonem nařízených, ve všech těchto případech v předpokladu, že takové jednání neb opominutí je způsobilé vyměření zákonné daně zmařiti nebo přivoditi vyměření menší než zákonné daně.

Pokud se týká dolosních deliktů, t. j. spáchaných úmyslně s vědomím, že jest konání způsobilé zákonnou daň zkrátiti, roze-

znává zákon trestné činy podle subjektivní povahy jich mírněji anebo přísněji stíhatelné. Trest jest peněžitá pokuta ve výši násobku daně [1—10 (§ 186), 3—20 (§ 187), když trestný čin spáchán byl s přímým úmyslem, směřujícím ku zmaření neb zkrácení daně neb s použitím prostředků k oklamání úřadů zvláště způsobilých].⁴⁾ V případech zvláště kvalifikovaných jest možno uložit vedle trestu peněžitého trest vězení (až do 2 let) a uveřejnění v časopisech a v obci bydliště. V případě nedobytnosti peněžitých pokut jest povinen uložit finanční úřad na jich místě trest vězení od 1 dne do 6 měsíců (§ 196).

⁴⁾ Prov. nař. č. 175/27 Sb. z. a n. vykládá pojmy »vědomé a úmyslné« dle § 186 následovně: Podmínkou trestnosti jest jistá míra subjektivního zavinění, spočívající jednak v úmyslu jednak ve vědomí, které předpokládá příčetnost. »Vědomí« vztahuje se na skutkovou podstatu § 185, zahrnujíc nejen vědomí o tom, že údaj jest nesprávný, že pachatel potvrzuje něco nesprávného, že zamlčuje, co by měl říci, že nečiní, co by měl učiniti a pod., nýbrž i vědomí toho, že taková jednání a opominutí mohou přivoditi výsledek v § 185 uvedený. I »úmysl« vztahuje se jen na skutkovou podstatu § 185, jde však dále nežli »vědomí«, vyjadřuje přímo vůli, jednání či opominutí se dopustiti. Pachatel jest si vědom, že na př. údaj jest nesprávný a že může ohroziti stát v jeho daňovém nároku, a přes to chce tento nesprávný údaj učiniti, něco zamlčeti atd.

Úmysl podle § 186 dobře rozeznávati sluší od »úmyslu« podle § 187 (kde jest stíhání pokutou 3—20 násobnou příp. vězením); tento jde mnohem dále. Zde se vyžaduje úmysl, aby zákonná daň byla zkrácena anebo aby bylo použito prostředků k oklamání úřadů zvláště způsobilých. Uvedený úmysl směřuje přímo k docílení protiprávního výsledku t. j. buď ke zmaření vyměření daně vůbec, anebo k tomu, aby byla zákonná daň jinak zkrácena (na př. vyměření nižší než zákonu odpovídající daně). Na tento úmysl — právě tak jako na »úmysl« podle § 186 — lze usuzovati toliko ze vnějších známek, a to závěry ze skutkových okolností, jež trestný čin provázejí. — V judikatuře správního soudu, vztahující se k dřívějšímu zákonu o přímých daních uvádí se zvláště následující: Úmysl a vědomost jsou vnitřní momenty, jež se nedokazují, ale na něž se usuzuje z okolností čin provázejících (B. 1830, 1832, 3784, 3810, 4374 F). Možno k tomu použití také okolností, jež se udály až po podání přiznání (B. 6622 F). O vyloučení úmyslu srv. nálezy B. 2850, 3568, 4518, 8694, 7062 F a j. Pro předpoklad úmyslnosti stačí, že je vyloučena náhoda i omyl a nelze viděti jiného úmyslu při podávání nepravdivého přiznání (B. 4040, 4580, 5039, 5286, 5432 F a j.). Srv. i B. 5867, 11842 F. Pod slovem »vědomě« rozumí se okolnost neb otázka, zda strana zamlčela důchod, o němž věděla, že jej přijala (B. 2737 F., pod. B. 5867 F).

Kdo se dopustil trestného činu zkrácení daně jinak než způsobem uvedeným v §§ 186 a 187, trestá se pro nedbalost až do pětinasobku daně zkrácené neb nebezpečí zkrácení vydané.

Trestnost činu zaniká (§ 202) smrtí, účinnou lítostí, upuštěním od trestního řízení (§ 205), promlčením (§§ 206—208) a mimořádným prominutím (§ 209). Právo stíhati se promlčuje dle okolností ve čtyřech letech (§ 206), případně jde-li o delikty formální dle §§ 195 a 201 v šesti měsících. Výkon trestu promlčuje se v pěti letech, v případě §§ 195 a 201 v šesti měsících, od pravoplatnosti trestního nálezu. Dopustí-li se vinník nového trestného činu zkrácení daně, nepromlčuje se starší trestný čin před promlčením novějšího. Každým způsobem se promlčují trestné činy, pro které do deseti let po projití roku, v němž byl čin spáchán, nebylo zavedeno trestní řízení.

Mimořádné prominutí vyhrazeno ministru financí z výjimečných zvláštního ohledu hodných důvodů (§ 209). Upuštění převzato dle analogie trestního zákona důchodového a připuštěno tehdy, žádá-li za to obviněný, zaváže se kromě zkrácené daně zaplatiti přiměřenou částku a vzdá se opravných prostředků (§ 205).

V §§ 213 až 222 obsažena formální část trestního práva, vyznačující jednotlivá stadia řízení od začátku až do skončení a práva a povinnosti úřadů a stran. Vyšetřování zahajuje se po ukončení vyměřovacího řízení, čímž jest umožněno poplatníku opravití svá přiznání, shledá-li ve vyměřovacím řízení, že jeho přiznání nebylo věcně správné. Vyšetřování zahajuje se doručením uzavřené obsílky (§ 213). Vydání nálezu musí předcházeti alespoň jeden výslech obviněného, při němž oznámí se obviněnému skutková podstata, důvody podezření a vyzve se ku vyjádření (§ 214). Oprávnění obviněného, o nichž má býti obviněný poučen (zvláště přibrání právního zástupce, návrhy na slyšení svědků, znalců, konfrontace, předložení listin, podání obrany), uvádějí §§ 215 až 217.

Pro finanční delikty jsou příslušny v I. instanci úřady vyměřovací příslušné k předpisům daní, jichž se trestný čin týká (berní správy, finanční ředitelství). Jde-li o trestní věci, pro které vedle peněžité pokuty může býti uložen též trest vězení,

vydá v první stolici trestní nález vyměřovací úřad v tříčlenném nalézacím senátu. Tento nalézací senát tvoří soudce jako předseda, jehož jmenuje vrchní zemský soud, pak jako přísedící finanční úředník a soudce laik, jmenovaný z kruhů poplatníků finančním úřadem druhé stolice.

Jednání jest neveřejné. Obviněný může se hájiti osobně neb právním zástupcem neb jinou osobou oprávněnou po zákonu zastupovati.

Proti obyčejným nálezům trestním lze se odvolati k II. stolici (k finančnímu úřadu II. stolice neb ministerstvu financí). O odvoláních z trestních nálezů, pokud se tyto zakládají na usnesení nalézacího senátu, rozhoduje s konečnou platností finanční úřad druhé stolice v pětičlenném senátě. Odvolací senát skládá se ze dvou soudců, z nichž jeden předsedá a které stanoví ministerstvo spravedlnosti, pak dvou finančních úředníků a jednoho soudce laika, jehož jmenuje z kruhů poplatníků ministerstvo financí.⁵⁾

Do rozhodnutí odvolacího senátu lze si stěžovati k nejvyššímu správnímu soudu.

Všechny peněžité pokuty připadají státu.

O b n o v u ob noviter reperta (do 5 let, podání u I. instance, rozhodnutí fin. úřad II. stol.) upravuje § 229.

II. Jednotná úprava trestního práva i řízení berního pro celý stát provedena také u daně z obrátu (268/1923, 246/1926, 188/1930).⁶⁾ Dle § 47 platí v případech zákonem neupravených, obdobně ustanovení o přímých daních i pro tuto daň, jde-li o daň vybíranou při dovozu, ustanovení o cle a jde-li o paušalovanou daň vybíranou s některou daní spotřební, ustanovení o této dani. Vedle toho má zákon zvláštní ustanovení trestní. Ježto doslov

⁵⁾ Jmenování soudců v senátech úřady pro správu spravedlnosti má zajistiti neodvislost při rozhodování. Aby byla neodvislost soudce laika od finanční správy úplná, stanoveno dále, že může býti soudce laik odvolán jen, byl-li odsouzen pro trestný čin, při němž byla vyslovena ztráta volebního práva do obcí anebo dopustil-li se zkrácení daně podle §§ 186, 187 nebo 188.

⁶⁾ N o v o t n ý, Daň z obrátu a daň přepychová, 1931, K l e i n, Trestní právo u daně z obrátu, Daň. a bil. revue 1930, kde uvedeny i osnovy zákonů z r. 1930.

ustanovení trestních z části se kryje z části se liší od předpisů zákona o přímých daních, vzházejí namnoze pochybnosti, kdy možno postupovati analogicky. Hlavní rozdíly proti zákonům o přímých daních jsou: Zákon rozlišuje (§ 41) tři daňové přestupky, zkrácení daně, zatajení daně a ohrožení daně. Definice těchto přestupků kryje se v hlavních rysech s definicí přestupku »zkrácení daně« podle § 185 zákona o přímých daních. Trestný jest také pokus. Pokus jest také tehdy, když poplatník vědomě a v úmyslu zkrátiti vede nesprávné daňové záznamy neb obchodní knihy nebo vydává účty o tuzemských doávkách tak, jako by šlo o přímý dovoz z ciziny. Tím mělo býti umožněno zavést trestní řízení dříve ještě než poplatník podá daňové přiznání.

Tresty na činy dle § 41 jsou pokuty do dvacetinásobku, při ohrožení daně do pětinasobku, zkrácené neb zatajené daně. Do padesátinásobku zkrácené neb zatajené daně trestá se podnikatel, který daň od nepodnikatele vybranou vědomě a úmyslně neodvede. Samostatný trest vězení vedle pokuty peněžité nemá místa. Přípustný jest toliko náhradní trest vězení, který může býti stanoven pro případ nedobytnosti trestu na penězích (při přímých daních musí býti stanoven). Přípustno jest uveřejnění trestního nálezu na útraty pachatelovy. Při opět-ném potrestání může býti navrženo, aby pachateli bylo odňato živnostenské oprávnění. Dle § 43 může býti potrestán pořádkovou pokutou do 5000 Kč (příp. 10.000 Kč) ten, kdo neuposlechne úředního nařízení nebo vyzvání podle zákona nebo ten, kdo v jiných případech proti zákonu jedná neb proti zákonu něco opomene. Pokud se týče zániku trestnosti kryje se výpočet případů (§ 44) s § 202 o přímých daních. Podstatný rozdíl jest v tom, že účinnou lítostí nezaniká trestnost, když úřední orgán při revisi už shledal závadu a že k zániku trestnosti účinnou lítostí jest u daně z obratu také třeba, aby byla zaplacená zkrácená daň. Lhůty promlčecí (§ 45) jsou delší než u daní přímých. (5, 6, případně 30 let).

Trestní řízení není upraveno zákonem samým a platí tudíž obdobně zásady jako u daní přímých. Rozhodování přísluší však berní správě, případně na Sl. a P. R. finančnímu ředitelství nikoliv senátu. O odvoláních rozhoduje finanční úřad druhé sto-

lice sám. Jde-li o přestupek proti paušalované dani vybírané s některou daní spotřební neb proti dani vybírané při celním projednání jest příslušno ku provedení trestního řízení okresní finanční ředitelství (finanční ředitelství) podle trestních ustanovení platných pro clo neb příslušnou spotřební daň (§ 42).

III. Před rokem 1835 nebyl v Rakousku všeobecný zákon o trestání přestupků proti t. zv. dávkám nepřímým, zejména clům a daním spotřebním. Pouze v předpisech o jednotlivých dávkách byly uvedeny také sankce trestní. V r. 1824 byl dán vlastnoručním listem rozkaz dvorské komoře, aby podrobila předpisy o přestupcích důchodkových v dohodě s nejvyšším soudním místem a dvorskou komisí v záležitostech justičních, důkladnému zkoumání a jednotné úpravě. Po dlouhých přípravách nařízeno v roce 1834 vlastnoručním listem utvoření smíšené komise ze zástupců dvorské komise soudní a dvorské kanceláře a dvorské komory za účelem porady a předložení návrhu trestního práva a řízení důchodkového. Na základě jednání této komise podané návrhy zákonů byly přednesem vicepresidenta dvorské komory z 29. března 1835 a 14. května 1835 předloženy císařskému rozhodnutí a takto stal se skutkem trestní zákon o přestupcích důchodkových z 11. července 1835 s působností od 1. dubna 1836 (P. G. S. Band LXIII, Nr. 112).

Zákon stíhá jakožto přestupky důchodkové jednání a opomenutí proti zákonům a předpisům o dávkách nepřímých a přestupky zákazů, jimiž zapovězen dovoz, vývoz a průvoz určitých předmětů v obchodu mezi státním územím a cizinou. Definiční dávek nepřímých zákon nepodává, ale uvádí taxative zákony a předpisy, na něž se zákon vztahuje v § 6. Byly to v době jeho vydání v podstatě předpisy o clu, monopolech, daních spotřebních, dávkách puncovních, taxách a kolcích, poště a loterii. Zákony pozdějšími byla působnost zákona důchodkového rozšířena také na dávky jiné, zejm. na poplatky a četné dávky později upravené, spadající v základní skupiny v § 6 vytčené. Po převratu byl to zejména zákon celní (114/1927), kterým doplněny a změněny byly velmi podstatně předpisy zákona důchodkového. Potřebám praxe měly učiniti důchod. zákon přístupnějším zvláštní obsáhlé úřední návody, jimž byla vždy přikládána závaznost jako zákonu samému.

Zákon má 934 paragrafů, z nichž § 1 až 498 obsahuje předpisy práva materiálního (hlava I—XX), § 499 až 934 řízení trestní (hlava I—XII).

Přestupky se dělí: 1. Dle jejich bezprostředních následků: na zkrácení důchodková t. j. taková, jimiž nastalo zkrácení dávky a přestupky zákazu transportu přes hranice b) jiné přestupky důchodkové. 2. Hledíc na trestní následky na a) podloudnictví, b) těžké přestupky důchodkové, c) jednoduché přestupky důchodkové. Podloudnictví a těžké přestupky důchodkové jsou pouze ty, které zákon výslovně označuje jako takové, všechny ostatní nazývají se jednoduché přestupky důchodkové. Podloudnictví jest obvyklým při clu, státních monopolech a potravní dani na čáře. Těžké přestupky důchodkové vyskytují se vedle uvedených dávek též u spotřebních dávek, dále při znemožňování úředního jednání, prokazování odběru, původu, dohledu na obchod a živnost, vedení obchodních knih a zneužití propůjčených výhod.

Neznalost zákona neomlouvá, omyl skutkový jen tam, kde k podstatě činu žádá zákon výslovně »vědomosti« (na př. § 343, odst. 2.). Zlý úmysl není zpravidla podmínkou trestnosti mimo případy v zákoně výslovně uvedené (na př. podloudnictví podle §§ 129, 130 celního zákona). Příčiny nepřičetnosti jsou nedostatek věku (10 roků, dle cel. zák. 14 roků), duševní choroba, dočasné potlačení sil duševních a stav nouze.

Pokus jest trestný jen v případech v zákoně uvedených. Pokus trestného činu důchodkového jest jednak širší, jednak užší než ve všeob. zákoně trestním. Dle trestního zákona důchodkového jest pokusem nejen počátek provedení přestupků, nýbrž i příprava ku provedení. Kdežto dle zákona trestního jest pokus i tehdy trestný, když provedení nenastalo následkem náhody, není pokus podle zákona důchodkového trestný tenkrát, když provedení nenastalo náhodou, nýbrž následkem pozornosti orgánů důchodkových nebo jiných osob (§ 18).

Zákon uvádí podrobně kdo jest provinilcem a dělí provinilce na čtyři třídy a to na pachatele, původce, spoluvinníky a podílníky. Prvé tři jmenuje též obviněnými neb vinníky. Zákon uvádí jednak všeobecné zásady, koho dlužno považovati za pachatele (§ 19), původce (§ 20 až 23), spoluvinníka a podílníka (§ 24

až 29) a vedle toho vytýká velmi kasuisticky u jednotlivých deliktů zvláštní předpisy o tom, kdo náleží do jednotlivých uvedených kategorií.

Zvláštní podrobné předpisy platí pro ručení (124—172), jež jest osobní a věcné.

Ručení osobní (§ 124—144) jeví se jakožto subsidiární povinnost ku plnění pokuty peněžité v případě nedobytnosti a jest buď dobrovolné, plynoucí ze zásad občanskoprávních neb zákonné, jež zakládá se v podstatě na culpa in eligendo neb custodiendo. Zásady jeho vytčeny jsou podrobně jednak v zákoně důchodkovém (§ 127 až 140) jednak v jednotlivých zákonech, platných zvláště pro daně spotřební (tak u lihu, cukru, uhlí, clu § 124 cel. zák. a j. v.).

Ručení věcné (§ 145 násl.) sleduje cíl, aby zabavený předmět neb pomocné prostředky, jimiž přestupek byl spáchán, uhradily dávku, pokutu a útraty vyšetřovací. Nároky osob třetích na ručící věc za tím účelem, aby ručící věc nebyla zabavena a aby zamezena byla její ztráta, dovolují se jen ve zvláštních případech a za jistých kautel (§ 166 násl.) tak, když předmět byl ukraden majiteli neb jemu odňat proti jeho vůli.

Při konkurenci (§ 103—114) činů trestných dle zákona důchodkového s činy trestnými dle všeobecného zákona trestního neb předpisy policejními platí zásada kumulační. Tatáž zásada platí při konkurenci přestupků důchodkových, o kterých řízení současně se koná. Vyjimečně platí v některých případech, že důchodkový přestupek jest úplně absorbován delikty dle všeobecného zákona trestního (tak § 225, 227, 232, 237, 238, 462, 464).

Opětování (§ 113 násl.) jest zpravidla okolností přitěžující. Při některých deliktech má provozování po živnostensku v zápětí, že čin se kvalifikuje jako zvláštní trestný čin (na př. opětované podloudnictví).

Tresty (§§ 36—85, 86—123) jsou 1. tresty majetkové, jež jsou a) peněžitá pokuta, b) propadnutí zboží neb jiných předmětů. 2. Tresty vězení. Vlastním hlavním trestem je trest peněžitý. Vězení má tuto povahu jen vyjimečně. Zpravidla je trestem vedlejším, který se ukládá vedle peněžité pokuty neb

jako zostření její. Propadnutí zboží neb jiných předmětů má zpravidla místo vedle neb na místě trestu peněžitého.

Pokuta peněžitá stanovena jest určitými obnosy (tak celní nepořádnost) neb násobkem dávky zkrácené (tak podloudnictví) neb násobkem ceny předmětu (na př. někdy podloudnictví). Nejnížší pokuta jest dle různosti dávek a přestupků: 2 Kč (cukr), 4 Kč (jednoduché přestupky), 10 Kč (podloudnictví, těžké přestupky), 20 Kč (clo), 100 Kč (uhlí, vodní síla, žárovky). Nejvyšší trest peněžitý, který rozsudkem vysloven býti může jest v zásadě 20.000 Kč, u daní spotřebních může býti vyslovena pokuta vyšší, v řízení celním lze uložit pokutu do 500.000 Kč. Kdyby činila pokuta více než 20.000 Kč, vysloví se v rozsudku subsidiární vězení na tolik, o kolik pokuta nejvýše přípustnou výši přesahuje (§ 41).

Okolnosti přitěžující (§ 89 až 91) působí vyšší výměru trestu neb zvláštní kvalifikaci činu, tak konkurence, recidiva, použití násilí, svádění veřejného zaměstnance. Polehčující okolnosti uvádí § 92—94: na př. věk do 14 roků neb překročení tohoto věku o málo, slabý rozum, doznání, tísnivá nouze.

Trest vězení jest buď jednoduchý neb těžký zostřený postem (§ 56 násl.). Vykonává se u okresních soudů bydlště, pokud možno nepřetržitě (výjimka: rodinné poměry, neb poměry výdělečné, kde přípustno odpykání v několika obdobích, nesmí však mezi jednotlivými částmi uplynouti delší doba než 14 dnů). Nejkratší doba vězení jest 24 hodin, nejdelší 4 roky (§ 60), dle celního zákona 2 roky, při dani z masa a všeobecné dani nápojové 3 roky.

Zostření trestu přípustno jest jen, kde to zákon ukládá příp. dovoluje a jen za zákonných předpokladů (§ 63). Zostření není přípustno za přitěžující okolnosti. Všeobecně tvoří spojení dvou neb více způsobů trestů zostření (§ 64). Zvláštní druhy zostření trestu jsou 1. ztráta práv a oprávnění (na př. živnostenského § 68) případně omezení obchodního oprávnění neb nezpůsobilost k nabytí oprávnění (§ 215, 244, 245, 274). 2. Vyhroštění (§ 73 násl.). 3. Uveřejnění jména odsouzeného (§ 77). 4. Dání pod trestní celní dozor dle zásad § 132 cel. zák.

Následky trestu jsou dání pod policejní dozor, kde to

zákon výslovně dovoluje (§ 79, tak § 250) a povinnost k náhradě zkrácené dávky a způsobené škody (§ 80).

Záměna trestu není zpravidla přípustná (§ 115). Výjimkou může se státi záměna trestu majetkového ve vězení, zejména když trest peněžitý nemůže vůbec neb jen v dlouhé době neb za stížení výživy dlužníka a jeho rodiny býti vydobyt (§ 116). Zákon stanoví měřítka, dle kterých záměna trestu má býti provedena (§ 119).

O potrestání nezletilých a to do 10 roků (u cla 14), dále od 10 do 14 roků platí zvláštní zásady (§ 81 násl.). Nejdelší doba vězení pro nezletilé od 10—14 roků jest 6 měsíců, při jiných do 20 roků 1 rok (§ 84).

Zánik trestu nastává (§ 466 násl.): 1. Smrtí obviněného (zvláštní zásady platí, zemře-li vinník před prohlášením nálezu (§ 470) a po rozhodnutí (§ 471). — 2. Výkonem trestu (§ 472). — 3. Prominutím trestu, jehož hlavním důvodem může býti existence zvláště polehčujících okolností (§ 474) neb zvláštním zákonem vytčené důvody (§ 475 násl.) na př. když na základě udání zamezeny byly škodné účinky. — 4. Promlčením (§ 480 násl.). Zákon rozeznává promlčení trestů nevyslovených trestním nálezem (promlčení stihání) a promlčení trestů vyhlášených trestním nálezem (promlčení výkonu rozsudku). V prvním případě řídí se délka dle druhu přestupků a dle toho, jde-li o vinníky či podílníky (zde uplynutím $\frac{1}{2}$ pravidelné doby) a obnáší dle okolností 2, 3 (přestupky kolkové), 5, 1 rok (kde zákon nestanoví jiné zvláštní doby) případně 6 měsíců. Trest nelze zcela neb z části provést, uplyne-li lhůta 10 let při uložení pokutě 10.000 Kč neb vyšší a lhůta 5 let při přestupcích ostatních od té doby, kdy trestní nález, jehož výkon nebyl vykonán nabytí moci práva nebo nepřipouštěl dalšího opravného prostředku.

Zvláštní zásady platí pro zánik ručení, jež uvedeny detailně v § 492 až 498.

Jednotlivé činy trestné proti jednotlivým daním uvedeny jsou podrobně v VI. až XX. hlavě zákona, jež tvoří takto zvláštní část trestního práva hmotného. Ustanovení tato byla ve značné části pozměněna zákony pozdějšími zejména zákony po převratu vydanými zvláště zákonem celním číslo 114/

1927, kterým změněna nejdůležitější ustanovení trestního zákona o přestupcích celních (VI.—VIII. a X. hlavní část), zvláště o podloudnictví. Předpisy těmito ještě více byla rozmnožena kasuistika důchodkového zákona, přehled téměř znemožňující. Podrobně uvádějí se přestupky cla, těžké přestupky důchodkové, přestupky předpisů o výrobě, přípravě, upotřebení, odbytu, státních monopolů, přestupky poplatného řízení, při daních spotřebních, přestupky se zbožím vydaným podmíněčně, přestupky proti pravidlům o střežení provozu zboží a živností, zařízení na ochranu státního důchodku, přestupky kolkovní a poplatkové, přestupky poštovních předpisů a přestupky loterní.

Řízení důchodkové (§ 499 násl.) bylo vybudováno v podstatě na zásadách obecného zákona trestního z 3. října 1803 a se zřetelem na zvláštnosti předmětu. Jest ovládáno třemi zásadami a to zásadou inkvisiční, zásadou písemnosti a tajnosti. Nezná žalobce a strany. Soudce má vyšetřiti pravdu a sebrati materiál a spojuje v sobě vedle přísné soudcovské činnosti roli obhájce a žalobce. Vyšetřování počíná z úřední povinnosti, nikoliv na návrh. Soudce vyšetřující stanoví bez návrhu objem, jehož vyšetřování žádá. Je-li trestní případ dostatečně zjištěn, nepodává se žaloba, nýbrž předkládají se spisy k rozhodnutí. Následkem písemnosti celého řízení nemůže soud rozhodující bezprostředně vyslýchat obžalovaného, svědky a znalce, nýbrž seznává skutečné poměry pouze ze spisů a i z těchto zpravidla ne bezprostředně, ale ve výtahu referentem podaném. Řízení nezná soukromého žalobce a soukromé účastníky, ač interesity soukromníků mohou býti poškozeny.

Trestní řízení důchodkové je zpravidla upraveno pro všechny případy stejným způsobem. Pro t. zv. nepatrné (bagatelní) přestupky (*mindere Straffälligkeiten*) jsou stanoveny některé odchylky za účelem zkrácení řízení (§ 501—505, 514—516, 526, 576, 621, 637, 657).

Dle toho rozlišuje zákon řízení řádné t. j. obecně předepsané a řízení zkrácené pro nepatrné přestupky.

Pojem nepatrných přestupků vytčen je v § 501 a násl., jež z části předpisy dodatečnými byly změněny. Z pojmu nepatrných zejména vyloučeny přestupky, jež stíhají se trestem vězení.

Vedle toho rozeznává se dle druhu přestupků a dle postavení obviněného provedení zákonného řízení a upuštění od řízení, jehož podstata záleží v tom, že ukládá se trest bez předchozího řízení za předpokladu, že žádá obviněný za upuštění od trestního řízení, vzdá se dalšího obhajování a složí neb dá jistotu, že do měsíce zapraví nejnižší zákonný trest peněžitý. Upuštění není přípustno při všech přestupcích zejména tam, kde má se uložit mimo pokutu trest vězení (§ 541, 545). Údaje v žádosti za upuštění od trestního řízení nemají míti pro obviněného škodlivých následků pro další řízení zejména nesmí býti nikdy považovány za doznání. Na zamítavé rozhodnutí o žádosti lze podati rekurs do 14 dnů.

O deliktech rozhodují podle okolností okresní finanční ředitelství (v menších případech § 794 násl.) a okresní, vrchní soudy důchodkové a nejv. soud důchodkový v Praze, (ve věcech většího rozsahu). Členové jsou z poloviny soudci, z poloviny finanční úředníci. Předsedou těchto soudů je zpravidla okresní finanční ředitel v první instanci a ve druhé instanci prezident vrchního soudu ve třetí instanci prezident nejvyššího soudu (zák. 134/1919, nař. 238/1919). Fakticky jest dle zkušeností dominus litis úřednictvo finanční v důchodkových soudech zastoupené, soudci, neovládající zákon důchodkový a věci finanční vůbec, mají vliv celkem podružný. Stížnost ku správnímu soudu a to jest hlavní závadou, z rozhodnutí soudů důchodkových nemá místa.

Pokud se týče stadií řízení dlužno lišiti: 1. odhalení (Entdeckung) přestupku, 2. předchozí vyhledávání (Voruntersuchung), 3. řádné vyšetřování (ordentliche Untersuchung), 4. rozhodování (Entscheidung).

Zákon uvádí velmi podrobně, kterým orgánům a úřadům přísluší vedení v uvedených stadiích a druhy úkonů. Pokud se týče obsahu jednotlivých stadií, možno v největší stručnosti uvést:

Ad 1. Zadržena-li osoba nebo věc, má býti sepsána skutková podstata (popis činu), jež obsahuje veškerý okolnosti pro další řízení důležité (§ 536, zejména § 574—584). Strana má právo žádati opis.

Ad 2. Předběžné vyšetřování vyčerpává převážně zkrácený (sumární), stručný výslech obviněného, jehož účelem je uvědomiti obviněného a dáti mu příležitost, aby buď doznáním řízení zkrátí neb podal důkaz, že vinen není.

Po ukončení zkráceného výslechu předloží se opis ihned úřadu vyšetřujícímu.

Ad 3. Shledá-li se, že jest t. zv. právní podezření t. j. právní základ (podmínky uvádí demonstrative § 598—612), má býti vydáno usnesení (t. zv. nasvědčovací nález) s udáním důvodů (proti němuž přípustna stížnost), že má býti zahájeno řádné vyšetřování.

Po vydání usnesení má obviněný býti vyzván k řádnému výslechu, jehož účelem je objasnění přestupku a míry viny obviněného a osob jiných (§§ 627, zejména 630—633). Ku konci řádného výslechu má se státi stručné résumé závažných okolností, důkazů a výsledků — t. zv. závěrečný rozbor — (Schlussvorhaltung) a obviněnému má dána býti možnost k závěrečné obraně během určité lhůty.

Při řízení vyšetřovacím mají býti sebrány důkazy proti obviněnému. Zákon uvádí podrobně, kterých prostředků má se ku vedení důkazu použití a jaký právní význam každý z nich ve spojitosti s jinými má (t. zv. *legální theorie průvodní*). Soudce nemůže předsevzítí odsouzení, není-li po ruce ono množství a druh důkazů, který dle zákona k průkazu se žádá, třeba byl o vině přesvědčen. Pouze v § 774 připuštěna byla odchylka od přesné formální vázanosti tam, kde jde o přestupky, kde zlý úmysl a nedbalost jest zákonem prohlášena jakožto podmínka přičitatelnosti. V tomto případě má postupováno býti »po zralé a souvislé úvaze všech vyšetřených okolností pŕtahů a poměrů«. Nový celní zákon (114/1927) a zákon o zdanění žárovek (38/1933) odchýlily se od formálnosti průvodních prostředků úplně a stanoví, že úřady a soudy rozhodující hodnotí provedené důkazy »podle volného uvážení«.

Přípustné opravné prostředky jsou: a) Stížnosti do opatření finančních úřadů, provádějících důchodkové řízení, jež nejsou vázány na lhůty, možno je podati ústně u úřadu vyšetřujícího a nemají odkladných účinků. b) Rekursy do všech

opatření a rozhodnutí, jež nejsou rozsudky (lhůta 14 dnů). c) Odvolání do rozsudků (§ 834 lhůta 30 dnů). Opravné prostředky může podati nejen obviněný sám, nýbrž i příbuzní jeho v linii vzestupné a sestupné, manžel, poručník a ručitel. Odvolání staví výkon trestu.

Mimořádnými opravnými prostředky jsou: a) Žádost za milost (§ 835) za zmírnění neb prominutí trestu kterou mohou podati osoby tytéž, které legitimovány jsou ku odvolání. b) Navrácení v předešlý stav (§ 872) ob terminum elapsu při nezaviněném zmeškání lhůty. Žádost dlužno podati ve 14 dnech po uplynutí lhůty a odstranění překážky, která znemožnila dodržení lhůty avšak dříve, než rozsudek byl vydán neb rozhodnutí bylo uvedeno ve skutek. Povolení restituce má účinek umožnění dodatečného výkonu zmeškaného jednání neb poskytnutí nové opravné lhůty (§ 877). c) Obnova řízení (§ 878 násl.) může nastati jen po vydání rozsudku buď z moci úřední (byl-li obviněný osvobozen nebo bylo-li řízení zastaveno pro nedostatek důkazů a proti odsouzenému nezanikl-li trest promlčením) a k žádosti odsouzeného. V obou případech jsou podmínkou noviter reperta. Rozhodování o obnově přísluší vrchnímu soudu důchodkovému (§ 885).

Na Slovensku a P. Rusi platí pokud jde o dávky v Rakousku označované jako dávky nepřímé t. zv. třicátkový řád z r. 1788 a jeho instrukce z r. 1842 a nařízení pro projednávání před soudem vydané na základě zákonného zmocnění § 101 zák., čl. XI. z r. 1909 (č. 800/1916). Věcná část obsažená jest však také v zákonech upravujících ty které dávky.

V části materiální platí v podstatě po většině zásady stejné jako v zákonu důchodkovém. Podstatně rozdílným jest však řízení. Vyšetřování přísluší finančním úřadům, jež smějí trestati i menší přestupky, výslovně jim přikázané, a podávají žaloby u těžších přestupků. Trestati těžší přestupky přísluší krajským soudům. Řízení před finančními úřady provádí se podle řádu třicátkového a je vybudováno na podobných zásadách jako důchodkové zákony. Není však v jednotlivostech tak dokonale propracováno, což napraveno tím, že některá ustanovení, platná pro řízení před krajskými soudy (na příkl. o svědcích), platí i pro řízení před finančními úřady. Trestní řízení před

krajskými soudy přizpůsobeno — a v tom je jeho přednost — všeobecnému trestnímu řádu soudnímu (zák. čl. XXXIII/1896), a tím i zásady pro trestání těžších přestupků jsou modernější než v rakouském trestním zákoně důchodkovém. Žalobu zastupuje finanční ředitelství. Krajský soud postupuje jako samo-soudce a vydává rozhodnutí »jako dôchodkový trestný súd«.

Jak patrně, jest právo a řízení trestní velmi nejednotné jak co do dávek tak i co do místa. Hlavní závady vykazuje zákon důchodkový. Jest všeobecně uznáváno, že trestní zákon důchodkový je zastaralý, nevyhovuje moderním poměrům a že nutně má zapotřebí reformy. Již článek 4 státního základního zákona o moci soudcovské (144/1867) slíbil novou úpravu soudnictví ve věcech důchodkových, ku které však dosud nedošlo vzdor četným pokusům.⁷⁾ Nejhlavnější závada části materiální i formální jest upřílišněná kasuistika, která zvláště v části materiální vede ku značným nejasnostem a kontroversám. Zejména pojmy trestné součinnosti vyjádřené jednak zásadami všeobecnými, jednak v celé řadě předpisů zvláštních u různých dávek jsou velmi nepřehledny. Četné změny zákonodárství v oboru dávek nepřímých, zvláště vytvoření dávek nových, jsou příčinou, že dnes jest přehled o tom, co platí, velmi obtížný. Velmi mnoho dalo by se napsati detailním rozbořem jednotlivých závad. Právem se vytýká zásada, že z pravidla nedostatek zlého úmyslu neosvobozuje od trestu, což jest v základním rozporu s názory moderními. Předpisy o ručení jdou příliš daleko a odporují právnímu citění. Tresty jsou příliš vysoké. Jakožto přestupky důchodkové uvedeny jsou různé cizorodé delikty zvláště povahy kriminelní. Že to není úkolem trestního zákona důchodkového jest zjevné, na př. falešné výpovědi svědků před úřadem důchodkovým (§ 461, č. 4) nemohou býti kvalifikovány jako přestupek důchodkový, nýbrž jsou výhradně kriminelním činem jakožto jednání všeobecně nebezpečná. Podobně patrně z § 225, 227, 232, 237—239, 272, 273, 452, 456, 461, 464.

⁷⁾ Z liter. prací ku reformě se pojících srv. zvl. články Buschmann (Ger. Ztg. 1872), Meisel (Jur. Bl. 1892), Král (Jur. Bl. 1903, Bauer (Fin. Archiv XX.), Lippert (Grünhut XXX.), Eglauer (Öster. Verwaltungsarchiv II.), Drachovský (Daňová a bill. revue 1926).

Nejhlavnější závadu tvoří však trestní řízení důchodkové, jehož zásady nedají se naprosto srovnati s názory moderními. Obhajobě vyhrazeno poměrně málo místa, ježto v největším počtě případů může nastoupiti teprve po vydání rozsudku. Před tímto okamžikem intervence zástupce vázána jest na takové podmínky (§ 67—71 úř. návodu), že jest zpravidla ilusorní. O zástupcích udých není ani řeči. Osoby, jež jinak na zástupce takové měly by nárok, jsou dány vyšetřujícímu úředníku na milost i nemilost. Písemnost řízení vede k tomu, že rozhodující soudce nemá možnosti vinníka, svědky a znalce bezprostředně vyslýhati. Úplný nedostatek veřejnosti v řízení, vázání na zákonná pravidla průvodní, nedostatek zásad zajišťujících neodvislost rozhodujícího soudce, převaha administrativního elementu ve všech instancích jsou okolnosti, které jsou značně na závalu dosažení nejvyššího cíle — skutečné spravedlnosti. V řízení jest zásada vyšetřovací uplatněna na újmu osobní svobody vinníka v neodůvodněném rozsahu a přísnosti. Markantním dokladem toho jest ustanovení § 636, dle něhož obviněný, jenž zdráhá se vypovídati, může býti tak dlouho podržen ve vazbě, až sám o výsledch zažádá a slíbí řádné odpovědi. Instituce upuštění jest jistě v zájmu osob obviněných i v zájmu urychlení řízení, ale předpokládá řádné provádění a tu často slyšeti jest stesky, že se jí zneužívá způsobem jednostraně fiskálním.

Také v naší republice byly na podnět ministerstva unifikačního zahájeny v roce 1925 porady o reformě celého trestního práva berního. Porad zúčastnili se zástupci ministerstva financí, spravedlnosti a unifikační. Dospělo se v zásadě k názoru, že dvojí kolej zákonodárství trestního pro přímé daně a nepřímé dávky není odůvodněna, že jest nutně třeba upravit trestání deliktů berních v celém státě dle zásad stejných, že doporučovalo by se závady trestního zákona důchodkového odstraniti novou reformou a že měla by se provésti reforma celého trestního práva berního na základě těch zásad, jež byly přijaty a vybudovány v osnovách všeobecného zákona trestního a řízení trestního vypracovaných v ministerstvu spravedlnosti. Porady velmi slibně pokračovaly, avšak k ukončení jich bohužel nedošlo.

Ku urgenci sněmovny poslanecké (resoluce v 188. schůzi

posl. sněm. 1929) vypracovalo r. 1930 ministerstvo financí nástin nového důchodkového zákona, který však v zásadách nedošel souhlasu ministerstva spravedlnosti zvláště vzhledem k proponovanému širokému zmocnění cesty nařizovací k bližším úpravám. Mělo dojíti k opětným společným poradám týchž tří ministerstev, jež však dosud nebyly svolány.
